

ВІДГУК

офіційного опонента, кандидата педагогічних наук, доцента

Клименка Анатолія Олеговича на дисертацію

Киналь Анни Юріївни

**«Формування інформаційної компетентності майбутніх
учителів філологічних спеціальностей у процесі
професійної підготовки»,**

подану до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата
педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і
методика професійної освіти

Перехід до суспільства інформаційних, цифрових технологій актуалізує для системи освіти нові проблеми, серед яких підготовка майбутніх учителів до інформаційно-аналітичної роботи займає провідне місце. Вирішення вказаної проблеми, вочевидь, не має простих однозначних рішень і вимагає суттєвих змін педагогічної діяльності, обумовлює необхідність підготовки майбутніх учителів нового типу з креативним, критичним мисленням, інноваційним підходом до вирішення сучасних проблем української школи. Мова йде про здобуття якісної освіти, що базується на інтеграції теоретичних знань, умінь, набутого досвіду, відповідних особистісних параметрів – досягнення певного рівня професійної компетентності, ключовим складником якої є інформаційна. Сформованість інформаційної компетентності майбутнього вчителя забезпечить його здатність визначати, оцінювати інформаційні ресурси у повсякденному житті та професійній діяльності, раціонально використовувати інформаційні технології у процесі розв'язування завдань, дотримуватися норм, правил поведінки в інформаційно-комунікаційному просторі. Важливу роль відіграє інформаційна компетентність для фахівців філологічних спеціальностей, оскільки забезпечує доступ до світових і вітчизняних систем знань та

культури своєї країни, інших країн, мовам яких майбутній учитель навчатиме учнів.

Інформаційна компетентність вчителя-філолога дає йому можливість інтегруватися в світовий освітній простір, забезпечити мобільне входження у світову та вітчизняну культуру, інтенсивніше розкривати зразки носіїв мови, вершини літературного мистецтва. Здатність учителя-філолога використовувати інформаційно-комунікаційні технології в освітньому процесі (веб-технології, електронні носії інформації, онлайн бібліотеки та каталоги, віртуальні 3д тури, програми комунікатори) уможливорює моделювання та візуалізацію процесів, складних для демонстрації в реальності, що неодмінно покращує процес розуміння та сприйняття мови, її історії, літературної спадщини, країнознавства та соціокультурних реалій.

З огляду на це дисертаційне дослідження Киналь Анни Юріївни, присвячене формуванню інформаційної компетентності майбутніх учителів філологічних спеціальностей, є необхідним і актуальним.

У дисертації чітко сформульовано об'єкт, предмет, мету і завдання дослідження. Вони вдало визначили науковий пошук дисертантки на тлі усього того, що зроблено вже іншими дослідниками у вирішенні цієї важливої проблеми. Це знайшло відображення у формулюванні гіпотези, яка концентрує нові підходи до формування інформаційної компетентності: практико-зорієнтований, інтегративний, компетентнісний. Аналіз дисертаційного дослідження свідчить про вдалу спробу авторки розкрити інформаційну компетентність як професійну характеристику фахівця на основі структурного і функціонального підходів та шляхом інтегрування змістових характеристик компетенцій учителя-філолога з інформаційними. Авторка розглядає інформаційну компетентність майбутнього вчителя філологічних спеціальностей як здатність його до реалізації компетенцій вчителя-філолога в інформаційному просторі на основі сформованих знань, умінь, навичок, мотиваційно-вольових настанов, та отриманого суб'єктивного досвіду для організації освітнього процесу в

загальноосвітньому закладі. Особливістю дослідження Киналь А.Ю. є чітко виражена концепція, власний погляд на формування інформаційної компетентності майбутніх учителів-філологічних спеціальностей.

Варто зазначити, що дисертантка досить різнобічно, аргументовано висвітлила особливості формування інформаційної компетентності майбутніх учителів філологічних спеціальностей та довела необхідність формування цієї професійної характеристики.

Авторкою на належному рівні проведено діагностику сформованості інформаційної компетентності майбутніх фахівців. Виявлено, що більший відсоток студентів віднесено до низького і середнього рівня, що свідчить про низьку мотивацію їх до педагогічної діяльності, оскільки вони не пов'язують своє майбутнє із професією вчителя. Саме тому Киналь А. Ю. було створено педагогічну умову з підвищення мотивації формування інформаційної компетентності методом рефлексивних контрастів.

Наукову і практичну цінність становить та частина роботи, в якій авторка переконливо доводить, що формування інформаційної компетентності майбутніх учителів філологічних спеціальностей здійснюється ефективно за таких педагогічних умов: підвищення мотивації формування інформаційної компетентності майбутніх учителів філологічних спеціальностей методом рефлексивних контрастів; застосування практико-зорієнтованого підходу до навчання; використання технології інтегрованого навчання; активізація самостійної роботи студентів шляхом залучення їх до участі у міжнародних онлайн-проєктах.

На основі аналізу змісту автореферату, дисертації можна стверджувати, що авторці властиве системне бачення шляхів розв'язання проблеми формування інформаційної компетентності майбутніх учителів філологічних спеціальностей, що дало можливість створити модель формування цієї професійної характеристики фахівця, в якій логічно відображено критерії, показники, педагогічні умови та шляхи їх реалізації, що виражено в змісті, формах, методах, засобах формування.

Цікавим за змістом, насичений сучасними методами, прийомами представлено хід експерименту. До його проведення залучено 407 студентів, 17 викладачів. Здійснений належний кількісний аналіз результатів дослідження чітко відображений у таблицях.

Результати дослідження Киналь Анни Юріївни пройшли широке висвітлення у наукових працях дисертантки (1 методичний посібник, 5 статей у наукових фахових виданнях України, 5 з яких внесено до міжнародних наукометричних баз (Index Copernicus, Google Scholar); 6 статей та тези – у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій, 8 статей – у матеріалах міжнародних конференцій, 6 статей – у матеріалах закордонних конференцій, 2 статті опубліковано у зарубіжних колективних монографіях. Ці публікації здійснено на основі проведеної дослідно-експериментальної роботи, яка тривала 4 роки, на експериментальному матеріалі з використанням комплексу теоретичних та емпіричних взаємопов'язаних методів наукового дослідження, в якому відображено власний досвід роботи зі студентами в контексті проблематики дослідження.

Опрацювання дисертанткою численних джерел (512, з них 191 іноземною мовою) дозволило їй обґрунтувати та сформулювати основні положення дисертації. При цьому слід зазначити не лише велику кількість джерел, а й їхню високу релевантність темі наукової праці.

Загальні висновки дисертаційного дослідження адекватні його завданням, повною мірою відображають зміст і структуру дисертації, чітко сформульовані та забезпечують цілісне сприйняття дисертаційної роботи. Зміст автореферату ідентичний змісту дисертації.

Зауважимо, що у дисертаційній роботі заслуговують на увагу додатки. Зокрема, у них авторка узагальнила та представила підходи до визначення поняття «інформаційна компетентність», аналіз компонентного складу інформаційної компетентності майбутнього вчителя-філолога.

Зазначимо доцільність включення до числа додатків інструментарію для діагностики рівня сформованості інформаційної компетентності

(приклади опитувальників, анкет, діагностичних карт та ін.), матриця аналізу уроку з використанням ІКТ, перелік засобів для створення мультимедійних презентацій та їхня узагальнена характеристика, методичні розробки з формування іншомовної та інформаційної компетентностей та ін.

Оцінюючи позитивно рецензоване дослідження слід зупинитися на зауваженнях:

- 1) Варто було б ширше висвітлити зарубіжний досвід формування інформаційної компетентності майбутніх учителів філологічних спеціальностей у контексті прагнень інтеграції української освіти до європейського освітнього простору. При цьому слід зробити крен на використання досягнень провідних, рейтингових навчальних закладів та наукових інституцій європейських країн. З урахуванням активної участі дисертантки в наукових конференціях у Польщі (що є дуже позитивно), на наш погляд видається доцільним здійснити порівняльний аналіз розв'язання цієї педагогічної проблеми в Україні та Польщі, яка одночасно з нашою країною реформувала систему освіти за європейськими стандартами.
- 2) При використанні наукових праць дисертантка обмежується лише їхнім цитуванням, очевидно цілком погоджуючись з авторитетними авторами. На наш погляд авторці необхідно чіткіше окреслювати власну позицію застосовуючи наукову полеміку, критику тощо.
- 3) Окрім перерахованих онлайн інструментів, здатних інтегруватися до браузерів, програмних засобів, та їхньої ролі у формуванні іншомовної соціокультурної та інформаційної компетентностей, було б доцільно проаналізувати приклади використання цілісних навчально-методичних комплексів на платформах Moodle, а також популярних на Заході Canvas, Coursera тощо.
- 4) Загалом, використання ІКТ у навчальному процесі, у формуванні ІК згадується лише з позитивного боку. Варто було б у дослідженні вказати окремі негативні практики їх використання (Інтернет залежність, фейсбук

депресія, селфізм, надмірне захоплення соціальними мережами, їхнє використання без належного супроводу, керівництва з боку педагога, заповненість нерелевантним, шкідливим контентом, до числа якого належить специфічний сленг, прояви субкультур, неперевірена та недостовірна інформація тощо) і рекомендації щодо їх подолання.

- 5) У відповідності до типових ОПП, беручи до уваги вказані фахові і загальні компетентності, для формування ІК, очевидно, можна використовувати й інші дисципліни, а не лише ті, які вказані у експериментальному дослідженні. На нашу думку, у дисертації недостатньо обґрунтовані мотиваційні підходи до їх вибору.
- 6) Маємо окремі зауваження щодо використання термінології. Зокрема, в тексті дисертації застосовуються такі поняття як «складові», «складники» та «компоненти» без їхнього чіткого розмежування. Не завжди коректна взаємозамінність термінів «компетентність» і «компетенція» призводить до їхнього ототожнення. Дещо розмито подано визначення «Інформаційна компетентність педагога». Воно не дає змоги чітко простежити характерні визначальні риси притаманні педагогу, які відрізняють його інформаційну компетентність від інформаційної компетентності інших фахівців.
- 7) Варто розширити можливості використання елементів дуальної освіти у формуванні інформаційної компетентності майбутніх вчителів філологічних дисциплін із врахуванням досвіду участі у міжнародних проектах («Шкільний вчитель нового покоління», «Deutsch Lehren Lernen» та ін.)

Але висловлені зауваження, на наш погляд, суттєво не впливають на вагомість проведеного дослідження та його позитивну оцінку в цілому.

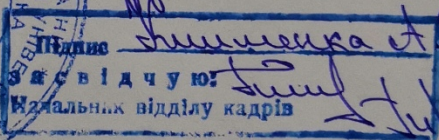
Зміст дисертації, логіка, послідовність викладу та доказовість положень і висновків свідчать про завершене наукове дослідження, в якому розв'язано концептуальні науково-практичні завдання, поставлені авторкою.

Дисертація Киналь Анни Юріївни «Формування інформаційної компетентності майбутніх учителів філологічних спеціальностей у

процесі професійної підготовки» є самостійним, новаторським дослідженням, відповідає п.п. 9, 11, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 щодо кандидатських дисертацій, а її авторка заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – «Теорія і методика професійної освіти».

Кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри англійської філології
та методики навчання англійської мови
Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка,

Клименко А. О.

09.10.2020р.

[Handwritten signature]

Підпис Клименко А. О.

Засвідчую: [Signature]

Начальник відділу кадрів

Гуріш 40.9.